

A HÁROMSZÁZÉVES PÁZMÁNY EGYETEM JUBILEUMA

Pázmány egyeteme a magyar művelődés kiapadhatatlan forrása

Nagy beszéddel nyitotta meg a kormányzó a jubileumi diszgyűlést — Ünnepi fény és pompa az Országház kupolacsarnokában — Serédi hercegprimás az egyetemről, az „igazság és jog tanítómesteréről” — Hóman Bálint, Sztranyavszky Sándor és Szendy Károly üdvözlő beszédei — A pápa áldását küldte Angelo Rotta nunciussal

A Pázmány Péter Tudományegyetemnek háromszázéves jubileuma keretében pénteken délelőtt 11 órakor volt az Országház kupolacsarnokában az *ünnepélyes díszülés*. A Budapesten tartózkodó és az egyetem jubileumára érkezett külföldi professzorok és notabilitások, a világ minden tájáról idesereglett egyetemi küldöttségek délelőtt 10 órakor gyülekeztek a Kúria előcsarnokában. A Kúriát és a Parlament épületét is zászló díszbe öltöztették, díszruhás rendőrök, egyenruhás egyetemi hallgatók és a bajtársi egyesületek sora-fala között érkeztek meg a notabilitások és soha nem látott színpompás kép kavargott a Kúria márványcsarnokában, ahol piros és vörös talárokban, díszmagyarban, lila palástban, fekete reverendában, hermelines bíborpalástokban, díszes aranylánccokkal ékesítve jelentek meg a világ egyetemének professzorai, ott voltak az oxfordiak és a német egyetemi tanárok jellegzetes fővegeikkel, s még ebben a színes csoportban is feltűnést keltek a debreceni egyetem vezetői, akik szőrmepalástban, fehér körgallérba öltözve jelentek meg, díszes kucsmákkal a fejükön.

Gyűlékezés a kupolacsarnokban

Fél tizenegy óra után indult el a menet a Kúriából, szembe a képviselőház oroszlanos kapuján keresztül fel a kupolacsarnokba. A menet élén a Pázmány Péter-egyetem Szűzmáriás fehér lobogóját vitték, utána a piros-fehér-zöld nemzetiszínű zászló, majd a bajtársi egyesületek lobogói következtek, nyomukban haladt a festői menet, amelyet ezekre rugó tömeg csodált meg és nézett végig.

Közben sorra érkeztek a díszülés meghívott vendégei, a karzatok zsúfolásig voltak előkelőségekkel. Középen állott a jubiláló egyetem vezetősége számára felállított asztal, s az asztalfőn ült Kornis Gyula dr. rektor, egyetemi tanár és a képviselőház alelnöke, jobbról és balról a négy dékán foglalt helyet, mögöttük pedig a prorektor és a prodekanok ültek. A kormány tagjai közül megjelent *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszter, *Darányi* Kálmán földművelésügyi miniszter, *Bornemisza* Géza iparügyi miniszter, *Winckler* István kereskedelemügyi miniszter és *Hóman* Bálint kultuszminiszter, ott volt *Tahy* László, *Preszly* Elemér, bárchízi *Bárczy* István, *Tasnádi* Nagy András és *Petneházy* Antal államtitkár, sorra érkeztek a külföldi követségek vezetői diplomata-egyenruhákban, a különböző felekezetek püspökei és főpapjai, *Luttor* Ferenc szentszéki tanácsos, *Sipőcz* Jenő főpolgármester, *Szendy* Károly polgármester, valamint a képviselők és a felsőházi tagok feltűnően nagy számban.

Tizenegy óra előtt néhány perccel érkezett meg Angelo Rotta pápai nuncius, aki XI. Pius pápát képviselte a jubileumi ünnepségen, nem sokkal később jött *Innitzer*, a bécsi bíborosérsek, *Serédi* Jusztinián hercegprimás, *József* királyi herceg és *József* Ferenc királyi herceg.

A kupolacsarnoki ünnepségen pompás díszmagyarban résztvett az országgyűlés két elnöke, *Sztranyavszky* Sándor és *Széchenyi* Bertalan gróf is.

Megérkezik a kormányzó

Tizenegy órakor érkezett meg a kormányzó felesége, vitéz nagybányai *Horthy* Miklósné két fiával, *Horthy* Istvánnal és ifj. *Horthy* Miklóssal.

Néhány perccel később a kormányzó érkezését jelezték, akit az oroszlanos parlamenti kapuban *Kornis* Gyula rektor fogadott és üdvözölt s utána megindult felfelé a menet. Előli haladt a parlamenti őrség egyenruhájú parancsnoka, nyomában jöttek az egyetemi hajdúk, az egyetem jelvényeivel, majd *Kornis* Gyula rektor és a dékánok következtek, s utánuk haladt fel a lépcsőn vitéz nagybányai *Horthy* Miklós kormányzó, akit szárnysegédje, *Gerlóczy* Gábor őrnagy,

továbbá *Vértesy* Sándor, a Kabinetiroda és *Keresztes-Fischer* Lajos tábornok, a katonai kabinetiroda főnöke kísért. A sort *Ferenczy* Tibor főkapitány zárta be.

A kupolacsarnok elülső oszlopai előtt *Sztranyavszky* Sándor, *Széchenyi* Bertalan gróf, az országgyűlésnek két elnöke és *Hóman* Bálint kultuszminiszter üdvözölte a kor-

mányzót és kísérté az ünnepi díszülés közepén elhelyezett és az egyetem vezetősége számára kijelölt asztal mellett álló díszemlévényre.

Amikor a kormányzó és kísérete megérkezett, megkezdődött a rádióközvetítés, s felcsendült a Himnusz, amelyet az Egyetemi Énekkarok tagjai énekeltek.

„A nemzet értelmének ünnepe“

Kornis Gyula rektor ünnepi beszéde

— A Pázmány Péter Tudományegyetem háromszázéves jubileuma nemcsak az egyetemnek, hanem az egész magyar nemzetnek ünnepe. A kultúr nemzetek sorában való létjogosultságát jelenti ez az ünnep és ez az ünneplés a nemzet mai szomorú korszakában is jogos, mert a hajdani nagyság egyik intézményének van szentelve, amelynek tanító- és nevelőmunkája mindig egybeforrott a magyarság magasabb színvonalra való törekvésével és forró nacionalizmusával, valamint az egész emberiség egyetemes érdekeiért harcoló humanizmussal. A nyugati kultúrába való bekapcsolódást és az abban való képviseltetést jelenti ez az egyetem itt a nyugati civilizáció határán. Az egyetem hivatása szimbolizálja az ezeréves magyar nemzet küldetését, amelynek mindig küzdenie kellett a nyugati civilizáció és a kultúra megvédéséért. Ha a magyarság ezt a harcot nem vívja meg, akkor Oxfordban a Koránt tanítanak.

— A török hódoltság alatt alapított egyetem is kivette a maga részét ebből az európai kultúra védelmét jelentő harcából és tíz emberöltőn át állta a magyar sors viszontagságait. A nemzet értelmének, akaratának és önbizalmának az ünnepe a mai egyetemi ünnepség, amely a mult iránt érzett kegyeletnek és a jövő reménységének örömnappja.

Hódoló tisztelettel köszöntötte ezután *Kornis* Gyula rektor a kormányzót és szavait lelkes taps fogadta, ugyanúgy, mint amikor XI. Pius pápa delegátusát, Angelo Rotta pápai nunciust köszöntötte.

Ezután a bécsi bíboros-érseket, a hercegprimást, az országgyűlés két Házának elnökét, az egyházi, katonai s polgári notabilitásokat köszöntötte a rektor, majd latinul folytatta beszédét, s üdvözölte a megjelent notabilitásokat és a földkerekség tudományos életének egybegyűlt reprezentánsait.

Ezután vitéz nagybányai *Horthy* Miklós beszéde következett, amelyet a kormányzó magyar és francia nyelven mondott el s amit az ünnepség résztvevői állva hallgattak végig.

Horthy Miklós kormányzó beszéde

„Egyetemünk nemzeti életsorsunk szimbóluma“

A kormányzó a következő beszédet mondotta:

— Az egyetemi oktatás kilencszázéves történetének háromszáz esztendő csupán egy szakasza. Mi magyarok mégis áhítatos lélekkel állunk ősi egyetemünk mellett, alapításának háromszáz esztendő fordulóján. Ünnepejük az egyetemet, mert benne művelődésünk erős támaszát, műveltségünk magas színvonalának biztosítékát látjuk. Ünnepejük, mert keletkezése, gyarapodása és felvirágzása felemelő és lesújtó fordulatokban gazdag nemzeti életsorsunk szimbóluma.

— Magyarország Szent István óta részese a nyugati keresztény kultúrközösségnek és hosszú századokon át utolsó állomása volt minden nyugati eszmearámlatnak és szellemi mozgalomnak, minden tudományos és művészi törekvésnek, minden művelődési eszménynek és intézménynek. Így érkezett el hozzánk Párizsból és Bolognából — igen korán — az egyetemi gondolat is, hogy később Nagy Lajos és Mátyás korában állandó otthonra találjon Pécsen, Budán és Pozsonyban. De a magyar sors mostohára fordult és a zord idők vihara a régi világgal együtt ezeket a zsenye egyetemeiket is elsöpörte.

— Ellenséges támadások, idegen hódítás, politikai, felekezeti, osztályharcok korszaka köszöntött be. Az ország területe széttéredezett. Kormányzatán három hatalom osztozott. Gazdasági élete megbénult. Népe ellenséges táborokra szakadt. A műveltség elhanyagolt s a kiműveletlenül maradt lelkeken kételkedés, lemondás, kétségbeesés lett urrá. A kishitűek már-már minden reményüket vesztve néztek a jövőbe. De akadtak nagy magyarok is, akik nemzetük sorába vetett rendületlen bizalommal hit-

ték a jobb jövőt és azt a műveltség gyarapításával, a magyar művelődés fejlesztésével igyekeztek megalapozni.

— Ezeknek a kimagasló történeti személységeknek egyike volt Pázmány Péter esztergomi érsek-primás, ünneplő egyetemünk alapítója. A nagymagyar gondolat és a magyar művelődés lángelkű harcosa az egyetem alapításával magas műveltségű papok és tanárok nevelését kívánta előmozdítani. De egyeteme hamarosan túlnőtt az eredeti keretén: a magyar művelődés kiapadhatatlan forrásává lett s a magyar tudomány első műhelyének rangjára emelkedett.

— Az egyetem a tudományok művelésével és hitben, magyarságban erős nemzedékek nevelésével munkálkodott a magyar feltámadás előkészítésén, majd az újra egybeforrott nemzet életének szellemi megalapozásán. Háromszázados története intő példa nekünk, hogy esüggedésre a legszomorúbb korban sem lehet okunk; intő példa, hogy a magyar jövőben hinni és érette küzdeni szent kötelességünk.

— Az egyetemet a magyar katolikus egyház főpapja és harcoss vezére alapította. Az Alma Mater mégis mindenkor nyitva állt minden hitfelekezet fiának, hogy ott tanulva szerezzék meg és ott tanítva osztogassa a tudás kincsét. Világhírű tudósokat adott az egyetem nemzetünknek és egytől sem kérdezte meg, honnét jött, népünk mely rétegéből, felekezetéből, nemzetiségéből. A magyar állampolgárt egyformán megbecsülve tett tanúságot az összefogás erejéről és nemzeti értékéről.

— Az egyetemet magyar főúr, a magyar irodalom, nyelv és szónoklat nagymestere alapította; az egyetem tudósai magyar ideálok és törekvések katonái.

De az egyetem megtalálta a tudományok nemzetközi világába vezető utat is. Megalapozója és előkészítője volt a művelt nemzetek szellemi érintkezését tudatosan előmozdító modern kultúrpolitikának. Egyetemünknek erről a nemzetközi jelentőségéről tanuskodik az európai nemzetek és tengerentúli világgrészek tudományos intézményeinek képviselőiben itt megjelent tudósok díszes sora.

— A magyar nemzet nevében köszön-

A hercegprimás az igazság és jog felszabadító erejéről

Ezután Serédi Jusztinián hercegprimás ment a szónoki emelvényre, s mondott latin nyelven beszédet.

— *Serenissime Domine Gubernator! — Magnifice Rector! — Senatus Venerabilis! — Maxime colendi Auditores!* — kezdte a hercegprimás beszédét, mely magyar fordításban a következőképpen hangzott:

— Főméltóságú Kormányzó Úr! — Magnifice Rector! — Tekintetes Szenátus! — Mélyen tisztelt Hallgatóság!

— Boldog az a nép, mely ünnepleni tud. Boldog most a magyar nemzet is, melynek az isteni Gondviselés megengette, hogy ez a Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem, melyet a halhatatlan emlékü bíboros a mi esztergomi főegyházmegyénkben alapított, alapításának immár harmadik évszázadát ünneplheti.

— Más volt bizony, aki a magot elvetette és más az, aki a termést learatja. Mások munkálkodtak és mi az ő munkájuk örökébe léptünk. És itt elsősorban a Római Szentegyház bíborosáról, Magyarország primásáról, arról az esztergomi érsekről szólok, aki saját pénzén megvetette Egyetemünk alapjait; ezután Lósy Imréről és Lippay Györgyről emlékezem, akik neki közvetlen utódai voltak mindkét méltóságban és az egyetemet a jogi fakultással bővítették; a Jézus Társaságát, a benecéseket és pálosokat is dicsőretem emelem ki, akiknek javaiból és közreműködésével gazdagodott és virágzott ugyanez az Egyetem; nem feledkezhetem meg továbbá II. Ferdinánd, Mária Terézia, I. Ferenc apostoli királyainkról, kik teljes királyi és legfőbb kegyúri tekintéllyükkel és atyai szeretettel kísérték állandóan a mi Egyetemünket és azt jogokkal és kiváltságokkal bővebben ékesítették; végül magát a magyar államot említem, mely évenként tekintélyes összeget szokott kincstárából az Egyetemnek nagylelkűen szolgáltatni.

— Ünnepljük tehát ezt az Egyetemet, az igazság- és jognak tanítómesterét. Az igazság mesterét a szent teológia és a profán tudományok terén egyaránt; a jog tanítómesterét a római, az egyházi és magyar jog művelése terén. Azt az igazságot és jogot értjük, mely, végső közös forrása, sőt szerzője Isten lévén, mindig és mindenütt és mindenki

töm őket, a mi ünnepünk résztvevőit. Melegen üdvözlöm a budapesti királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetemet. Jövője legyen mindenben méltó nagy múltjához, munkáját kísérje Istennek áldása!

A kormányzó nagy távlatú beszéde mély hatást gyakorolt a kupolacsarnok díszes és megilletődött hallgatóságára, mely azt hatalmas éljenzéssel és lelkesedéssel fogadta.

által igaznak és jogosnak kell, hogy elfogadtassék és tanítassék. Mert ha az igazság és jog néha hallgatásra kényszerül is, végül mégis mindig biztosan diadalra jutva, általános tisztelet és féltő megbecsülés tárgya.

— Midőn Isten és elődeink iránt hálával eltelve a legnagyobb megtiszteltetésnek veszem, hogy mindezt én, mint a bökényi alapítónak az érseki és primási székben utódja Magyarország püspökeinek, a világi és szerzetes papságnak, a hívő népek és az elnöketem alatt működő Szent István Akadémiának, valamint az Egyetem Barátai Szövetségének nevében elmondhattam, kívánom Egyetemünknek a kegyes alapítók igazi szellemét, a tudományokban való haladást és az örök fennmaradást, hogy miután három évszázadon át az igazság és a jog hirdetője volt, soha ne legyen a hamiság és jogtalanság tanítója, hanem tanításával hatalmasan hozzájáruljon ahhoz, hogy az igazság és jog felszabadító erejét mind az egyes emberek, mind pedig a nemzetek érezzék.

Sztranyavszky Sándor az egyetem múlt és jövő feladatairól

Ezután Sztranyavszky Sándor, a képviselőház elnöke szólott az egybegyűltekhöz:

— A magyar országgyűlés nevében hálás érzéssel és bizakodó reménységgel üdvözlöm a Pázmány Péter Tudományegyetemet háromszáz éves évfordulójának ünnepén. Hálás érzésekkel a multért, amikor az egyetem, mint a keresztény kultúra vára, szervesen illeszkedett bele nemzetünk életébe, s harcolt a kulturának érdemes munkásként a világ egyetemének, s abban Európának és nekünk magyaroknak az előrehaladásáért. De bizalommal üdvözlöm az egyetemet jövő munkásságáért is, mert szent az a meggyőződésünk és hitünk, hogy egyetemünk multjához méltóan a jövőben is az ifjúság lelkebe gyökereztetni a tanítást és a nevelés útján a krisztusi tanokat és a megalkuvást nem ismerő magyar nemzeti érzést. Meggyőződésem, hogy a tudományegyetem által művelt kultúra és kultúra fegyverei is közre fognak működni a magyar igazságnak elvitathatatlan és minden körülmények között bekövetkező kivívásában.

A képviselőház elnökének nagyhatású szavait lelkes taps honorálta, majd Hóman Bálint kultuszminiszter beszéde következett.

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter ünnepi beszéde

— Súlyos csapások és megpróbáltatások napjait követő válságos időkben a multba tekintünk. Ősi történetünk lapjait forgatjuk. A multból igyekszünk vigaszt meríteni, okulást szerezni, útmutatást nyerni. A multon elmélkedve, nehéz sorscsapások, végzetes bukások hátterét vizsgáljuk. A multa emlékeztet, felemelő tények, dicső események rugóit kutatjuk. Nemzeti nagyjaink emlékeit idézzük.

A nemzetnek lelkét, ősi erényeit és ősi hibáit keressük, hogy ezeket jövőre bizton elkerüljük, amazokat erős elszántsággal gyakoroljuk,

nagyok példájából jobb magyar jövőnkért szolgáló munkánkhoz erőt meríthessünk.

— Ma is emlékezünk; ma is elmélkedünk.

Ez az év a nemzet köztudata szerint Rákóczi éve. A legönzetlenebb, legáldozatosabb magyar halálának 200. fordulójára ezt az évet az ő személyében megtestesült örök magyar gondolatnak, nemzeti függetlenségünk eszményének ünnepévé avatja.

— De a távolabbi multban más események is emlékeztetnek. Események, amelyek mozgatónak neve — csodálatos falálkozás — elválaszthatatlan a magyar

művelődés hatalmas tényezőjeként ma ünneplte egyetemi gondolat történetétől.

— Esztergomban

750 éve vetette alapját romokban is fényes palotájának III. Béla.

E művészetért és tudóspártoló nagy király tanácsosai között találjuk a párisi egyetem két első, névszerint is ismert magyar hallgatóját. Béla apjával együtt első pártfogója volt a külföldi iskolázás gondolatának; tudásra szomjas magyarok az ő korukban kezdenek Páris és Bologna felé özönlenni.

— Most hatszáz éve,

1335-ben, Károly Róbert meghívására Közép-Európa fejedelmel nálunk vitatták meg az európai politika nagy kérdéseit.

A visegrádi királytalálkozón résztvevő már gyermekként a trónörökös is, a későbbi Nagy Lajos király, az első magyar egyetem alapítója.

— Az ő korában teljes fényben kibontakozó magyar nagyhatalom, bár multó sikeres, mégis legnagyobb vállalkozását: a nyugati hódító hadjáratot

ma 450 esztendeje, 1485-ben vitte diadalra Hunyadi Mátyás.

Ugyanez a renaissance-király, aki Lajos pécsi és Zsigmond óbudai egyeteme után Pozsonyban épített új hajlékot a tudományok egyetemének.

A magyar nemzeti egyetem ujkori uttorói és Pázmány Péter alapítása

— A végzetes mohácsi csata után a magyar ifjak megint csak külföldi egyetemeken szerezhetek magasabb műveltséget. De a válságos napokban nemzetük és hitük jövőjének biztosítékát a műveltségben látó nagymagyarok nemsokára új alapítások tervéhez folyamodtak. Báthori István erdélyi fejedelem, a vilnai lengyel egyetem alapítója, Kolozsvárott alapított katolikus egyetemet. Bethlen Gábor a gyulafehérvári református főiskola újjászervezése alkalmával szintén egyetemi rangra kívánta azt emelni. Nagy politikai ellenfele, nemzeti érzésben osztályostársa: Pázmány Péter bíborosérsek idegen uralom alatt sýnlődő primási székhelyétől és a magyar fővárostól elszigetelt helyzetében Nagyszombatban alapított új egyetemet.

— Báthori és Bethlen egyetemei — a régi nagy királyok alkotásaihoz hasonlóan — elsorvadtak, elsenyvedtek. Pázmány Péter egyetemének jobb sors jutott osztályrészül.

— Háromszáz évvel ezelőtt alapított univerzitásunk Nagyszombatban, majd Mária Terézia rendelkezése nyomán a budai várban s végül 1784 óta, százötven esztendeje — a ma már Budával egyesült — Pest városában a magyar nevelésügy, a nemzeti művelődés és az egyetemes tudomány hatalmas intézményévé nőtt.

— Elmult idők magyar egyetemei közül egyedüli tanuja ma közöttünk régi

magyarok tudásvágyának, nagy magyar királyok, fejedelmek, főpapok művelődéspolitikai törekvéseinek. Alapítása, fennmaradása és működése hitvallás a nemzeti sors minden fordulata ellenére újra meg újra éledő, folyton élő magyar egyetemi gondolat és a nemzeti művelődés folytonossága mellett.

Az Egyetem ünnepe a magyar nemzet ünnepe

— Nagyságos Rector! Tekintetes Tanács! A magyar nemzet törvényhozása az országgyűlés mindkét házának határozatával hozott és a Főméltóságú Kormányzó Úr legfelsőbb rendeletére kihirdetett 1935 évi VI. törvényükben örökítette meg a budapesti királyi magyar Pázmány Péter Tudományegyetem nagy alapítójának emlékét és az egyetem el nem évülő érdemeit. Amidőn e törvény kihirdetéséről szóló és szövegét tartalmazó leiratot ez ünnepélyes pillanathoz méltó ünnepélyes formában átadom a tudományegyetem autonóm hatóságának, a magyar királyi kormány nevében mély megilletődéssel és benső örömmel üdvözlöm nemzeti művelődésünk háromszáz esztendősi intézményét.

— Tanár Urak! Vessék lelkükbe e törvénynek és Magyarország kormányzójának a nemzet nevében az egyetemhez intézett szavait. Becsüljék egyetemünk multját és e mult szellemében munkálják tovább a magyar jövőt. Vigyék előbbre a magyar művelődést és a tudományokat, tanítsák magyar diákok nemzedékeit, mert — így szól nagy költőnk szavával a legnagyobb magyar:

„Elvész a nép, amely tudomány nélkül való!”

Hazai és külföldi testületek képviselői köszöntik az egyetemet

Szendy Károly polgármester beszéde következett ezután, aki Budapest székesfőváros nevében üdvözölte az egyetemet.

— A legvirharosabb században akadt egy apostoli lelkű, izzó nemzeti érzésű magyar főpap, aki átérzte a tudás nemzetet fenntartó erejét és 1635-ben letette a mai egyetemnek az alapjait. Zsigmond, Nagy Lajos és Mátyás király elpusztult egyetemeinek szelleme elevenedett meg a nagy alkotó alapító csulakedetében, amely a leghatalmasabb tartóoszlopa nemzetünknek és a tudásnak kimeríthetetlen forrása. A tudás, az újjáéledés, az élet és a fejlődés hitét hirdeti egyete-

mbük, amely nemzetünk fiainak, sok-sok ezer tanítványának adott eszközt és erőt ahhoz, hogy az egész nemzet fenntartásáért folyó harcban sikeresen küzdhessenek.

Leikes taps fogadta a polgármester szavait, amely után Angelo Rotta pápai nuncius, XI. Pius pápa megbízott delegátusa szólt föl s adta a pápa áldását az egyetem további munkásságára, amely, mint eddig, ezután is a keresztény kultúrának lesz hirdetője és irányítója.

Borzi, a bolognai egyetem rektora, ezután az összes egyetemek nevében üdvözölte a jubiláló Pázmány Péter egyetemet.

„A nyugati keresztény műveltség világító tornya Kelet kapujában“

Borzi, a bolognai egyetem rektorának beszéde

— A bolognai egyetemre — mondotta Borzi — nagy megtiszteltetés, hogy képviselője a budapesti egyetem alapításának háromszázadik évfordulóján az ünnepségen résztvevő valamennyi külföldi egyetem üdvözlését tolmácsolhatja. Az itt egybegyűlt egyetemek képviselőinek mindegyike, valamint az őket megbízó valamennyi egyetem teljes egyöntetűséggel ugyanannak az érzelemnek és ugyanannak a kívánságnak akar kifejezést adni. Erzelmiünk a legőszintébb hála érte a Rector Magnificus és a többi egyetemi hatóság iránt, akik bennünket ide meghívtak. Kívánságunk pedig az, hogy az Önök nagyserű egyeteme, amely már annyi érdemet szerzett nemcsak Magyarországnak, hanem az egész világ kulturájának, ez érdemeit ne csak megőrizni, hanem hathatósan még növelni is tudja.

— Valóban isteni sugalmazás vezette Pázmány Pétert, a kiváló bíbornokot, amidőn a történeti idők mindenfajta viharaitól támasztott nehézség ellenére keresztülvitte alapítását egy olyan egyetemnek, amely elé azt a követelményt fűzte — s ezt a követelményt az egyetem teljes egészében be is váltotta —, hogy Kelet kapujában a nyugati keresztény műveltség világító tornya legyen. Mialatt még kisebb egyetemek, amelyek szintén éltek ugyan szerencsés pillanatok elűntek, a budapesti egyetem — Mária Terézia ismert mondása szerint: „Mater omnium in regno nostro academiarium” — növekedett s virágzott és csodálatos életének három százada alatt a maga s a nagyobb európai, valamint amerikai egyetemek tevékenységét egybefoglalva, a legmagasabb rendű szellemi hódításokat végezte.

Mint annyi más egyetemet, a budapesti Pázmány Péter-egyetemet is Róma, a császári és pápai Róma nemes hagyományai hatották át, amelyeket egy egyetem teljes egészükben magáévá tett, hogy harmónikus munkával megteremtse az európai kultúra mintaképét, amely a latin, majd az olasz szellemi áramlaton és a humanizmuson át felölelte a germán kultúrát. Évszázados munkával és fáradságos tevékenységgel elérte az egyetem a tökéletességnek oly csodálatos fokát, hogy valamennyi művelt nép hódolattal tekint az elért eredményekre. És így a magyar nép és a többi nemzet között szoros szellemi és tudományos érintkezés jött létre. Ezek a kapcsolatok oly szilárdak és oly nemesek szándékukban és módszereikben, hogy semmiféle nemzetközi politikai intézmény nem tudna hasonló eredményt elérni a magasabbrendű műveltséggel rendelkező népek együvékapcsolása és az általuk elért haladásnak olyan területekre való kiterjesztése terén, amelyek, sajnos, még mindig a kultúra alacsony fokán állanak. Ugy érezzük, hogy mi, akik az egyetemek szolgálatában állunk, védelmezői és küldöttei vagyunk ennek a tudományos közösségnek, amely az egyetemes műveltség élő, lüktető eleme. Munkánkat bátran, hittel és megingathatatlan kitartással végezzük valamennyi ország intelligenciája válogatott virágának támogatásával. Valamennyien összeültünk itt, hogy csodálatlalt adózzunk az Önök egyetemének, amely valóban nagyszerű eredményeivel megérdemelte azt, hogy őszintén kifejezzük rokonszenvünket, legmelegebb dicséretünket és azt a reményünket, hogy a magyar nemzet által az utóbbi időben kötött kulturális egyezmények bőséges és tartós eredménnyel fognak járni.

Folytatása a 8. oldalon